

Insentivbaserte og dynamiske kontrakter

Utfordringer for norsk og svensk
kollektivtrafikk

Bård Norheim og Kristine Wika Haraldsen
Urbanet Analyse

Internasjonale erfaringer med incentivbaserte kontrakter van deVelde 2008

- “Å gjøre tingene riktig”?
  - Leverer et definert tilbud til lavest mulig kostnad
  - Fokus på operativt nivå/kostnadseffektivitet
- “Å gjøre de riktige tingene”?
  - Leverer et best mulig tilbud
  - Fokus på taktisk nivå/markedseffektivitet

Utfordringer

- Er det behov for dynamiske kontrakter?
  - Marked under endring
  - Mange aktører påvirker kollektivtransporten
  - Nye mål og krav til kollektivtilbudet
  - Helhetlig satsing
- Er det behov for insentivbaserte kontrakter?
  - Levert kvalitet
  - Få flere passasjerer
  - Utvikling av tilbudet
  - Mer kostnadseffektive løsninger

Kontraktsformer i Sverige

1. Tjenestekonsesjonsavtale

Dette er avtaler hvor det ligger grunnlag for kommersiell trafikk, et betydelig markedsansvar og økonomisk risiko for operatørene

2. Reiseinsitamentsavtale

Dette er avtaler hvor det ligger et potensial for flere passasjerer. Graden av insitamentet for operatøren ligger i størrelsen på det passasjeravhengige tilskuddet.

3. Produksjonsavtale

Dette er avtaler i områder hvor myndighetene vil ha definere det meste av innholdet i kontrakten i form av ruteproduksjon, linjenett, vogntyper mv og om de tar hele den økonomiske risikoen/holder billettinntektene.

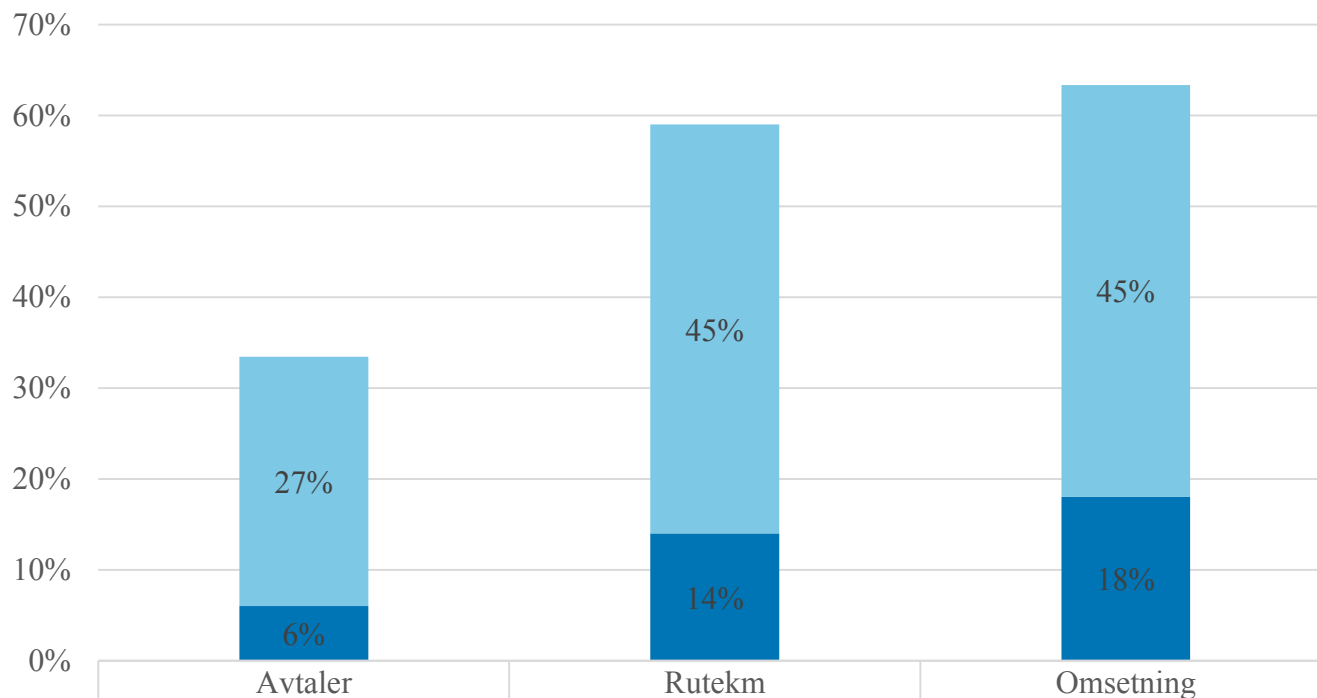
Type kontrakter i Sverige

Trafikanalys 2015

	Produksjonsavtale	Insentivavtale	Alle avtaler
Passasjerinsitament <25%	75	17	92
Passasjerinsitament >25%	3	39	42
Kundetilfredshet	8	15	23
Punktlighet	11	3	14
Gods	0	26	26
Kjøretøystandard	8	3	11
Annet	10	5	15
Ingen insitament	183	-	183
Antall avtaler totalt	278	72	350

Andel av kontraktene med ulike passasjerinsentiver (lave <25%, høye >25%)

Trafikanalys 2015

■ Andel med lave insentiver	27%
■ Andel med høye insentiver	6%

VBP-kontrakter

Insentiver per registrerte billett («stemplet»)

Målsetting

- Få flere reisende
- Flere validerer billetten
- Redusere snikandelen

Kjennetegn ved kontraktene

- Betaling utelukkende basert på VBP
- Operatørene får frihet og ansvar til å utvikle tilbudet
- Operatøren får utvidet ansvar for vedlikehold av materiell

Insentiver i VBP-kontrakter

Operatørene får mer betalt dersom:

- Flere reisende i VBP-trafikken
- Større andel kjøretøy med fornybare drivstoff

Operatørene får mindre betalt dersom:

- Færre som reiser i VBP-trafikken
- Opplevd kvalitet går under et gitt nivå
- Trafikken er innstilt, forsinket eller fører til utbetaling av reisegaranti

Eksempel Norrtäljekontrakten

Målsetting

- Å øke bruken av kollektivtransporten og på sikt øke markedsandelen
- Fornøyde kunder
- Effektivisere driften av kollektivtransporten

Operatørene kan

- Foreslå linjeforbedringer (forbedringer krever godkjenning av SL)
- Valg av busstype, i visse situasjoner med avvik fra kjøretøykrav
- Markedsføring av rutetilbudet lokalt
- Velge egne løsninger for depoer (ut over «Norrtäljedepoet»)

Valg av «beste» operatør:

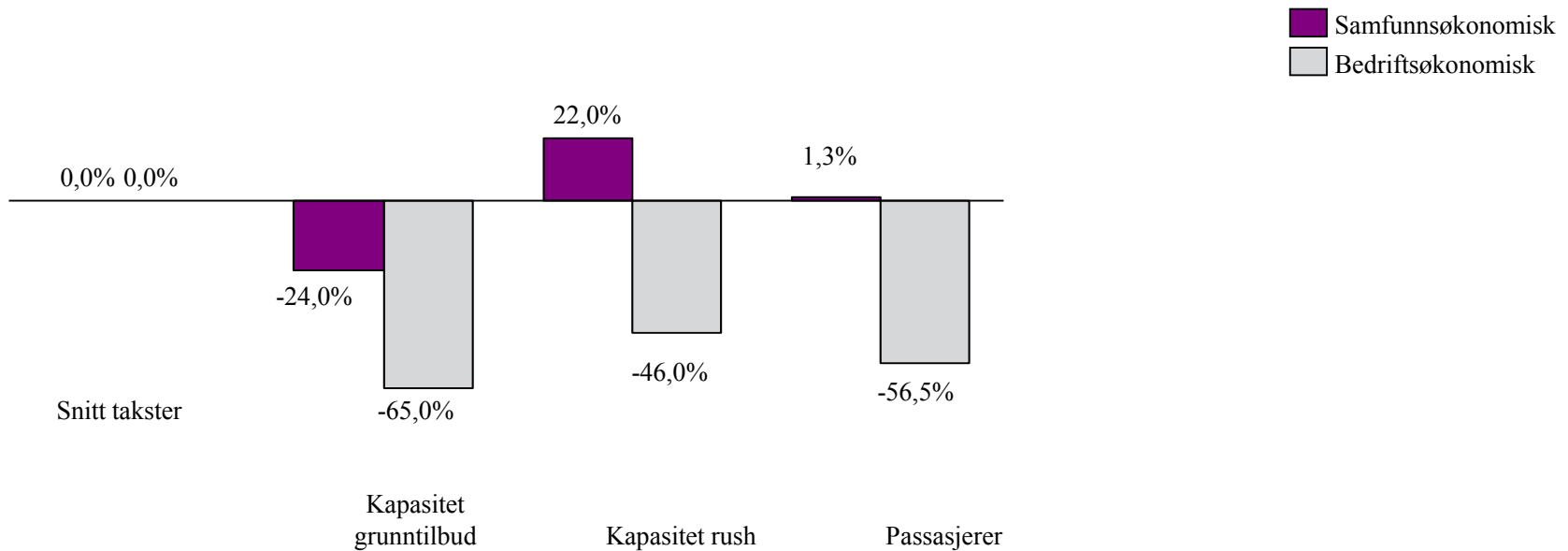
Eksempel Helsingborg 2012

Pris og kvalitet

Operatør	Operatør1	Operatør2	Operatør3	Operatør4
Pris produksjon	117,90	129,70	139,00	112,70
Karakter 1-5	5,00	3,80	3,80	3,68
Avregningsfaktor kvalitetsbeløp=39,9 mill. kr	0,00	+ 9,60	+ 9,60	+ 10,50
Ny pris inkludert kvalitetsbeløp	117,90	139,30	148,60	123,20

Eksempel Lund: Nettokontrakter gir ikke tilstrekkelig insentiv Haraldsen m fl 2018

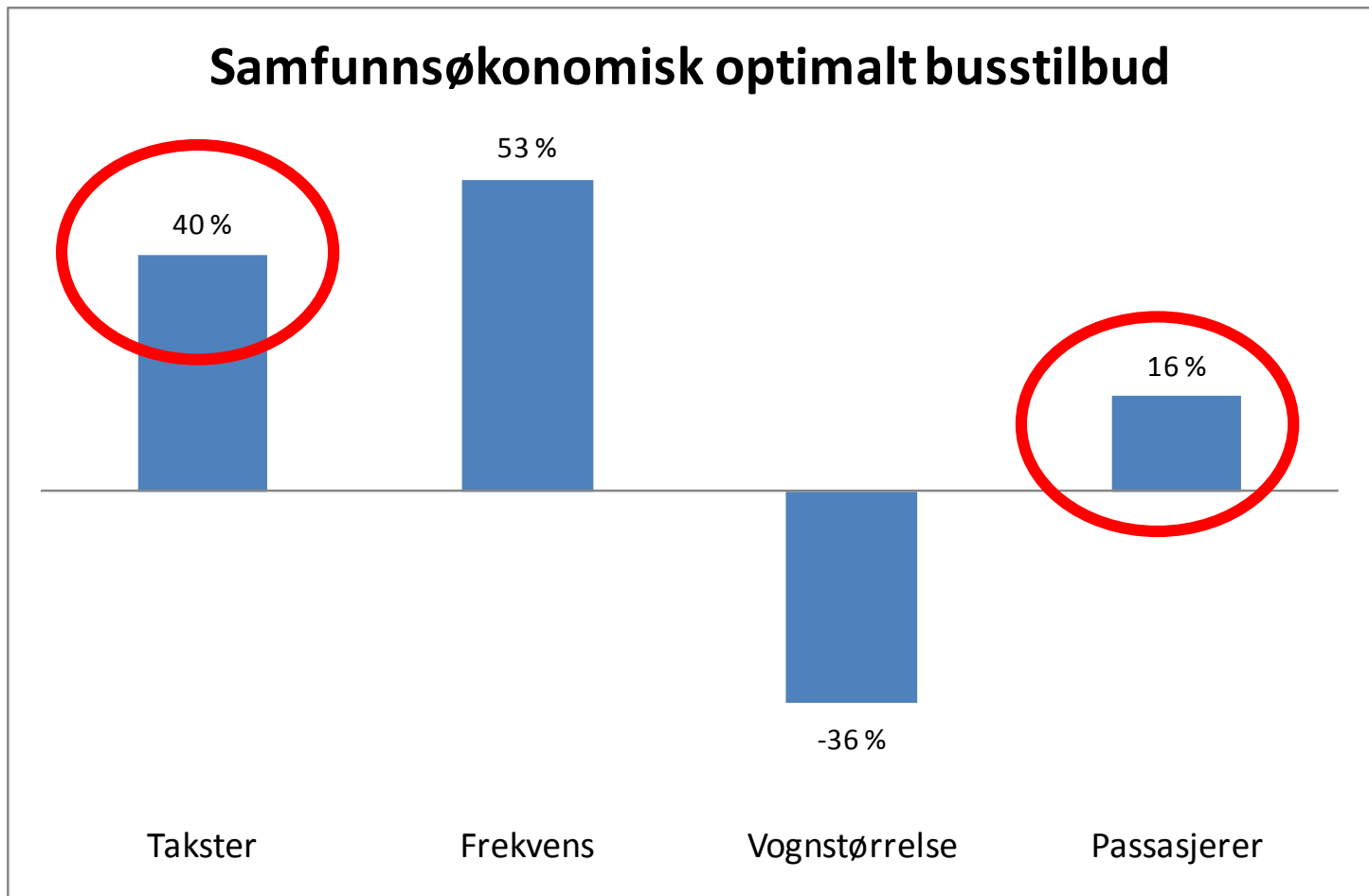
- Dersom operatør ikke kan redusere tilbudet skjer det ingen endringer på aggregert nivå
- Samfunnsøkonomisk optimering gir omdisponering av tilbudet fra grunntilbud til rush

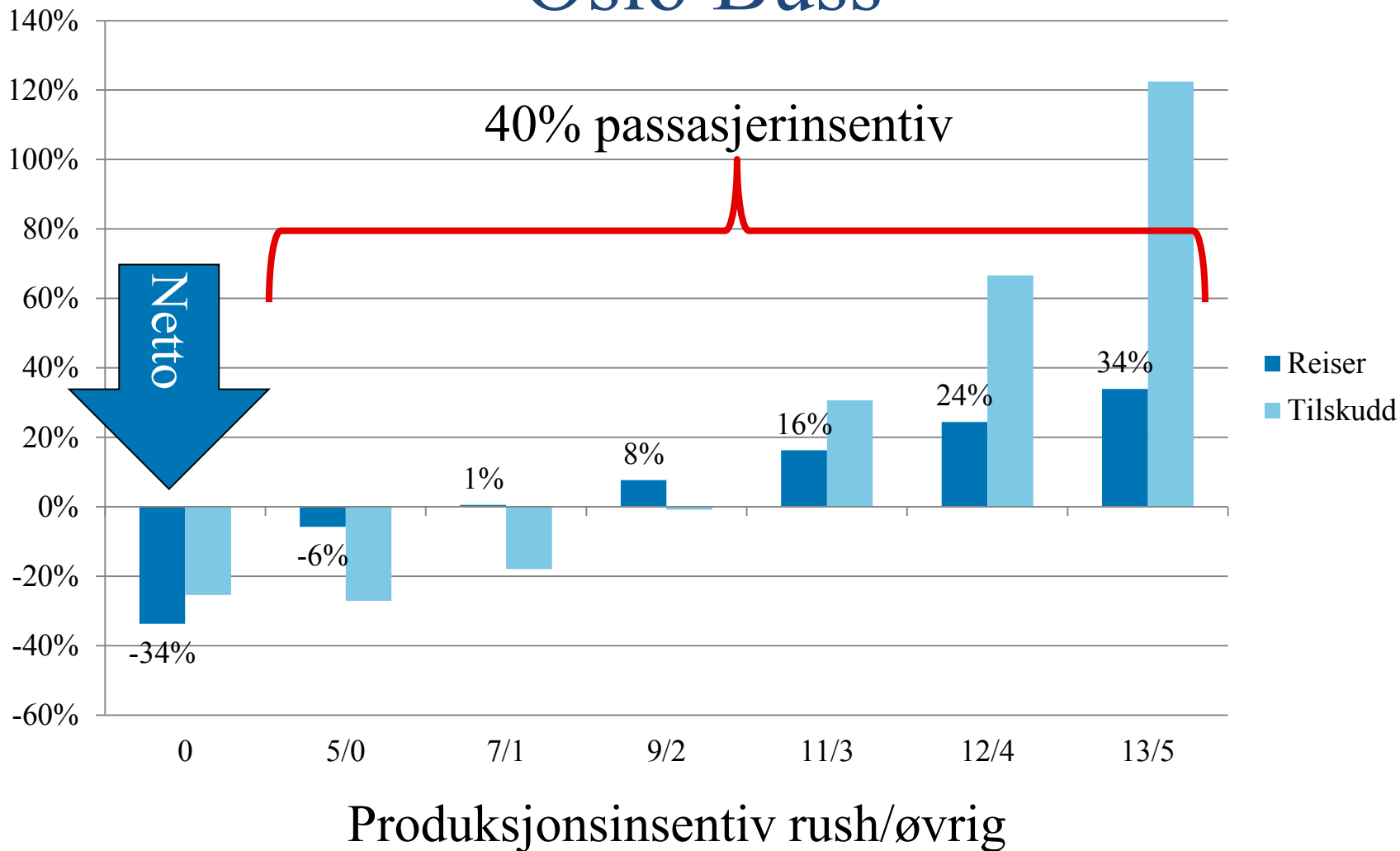
Optimale insentiver?

- Samfunnsøkonomisk optimalt tilbud?
  - Gitt dagens tilskuddsramme:
    - Balanse mellom takster og tilbud
    - Balanse mellom frekvens og vognstørrelse
- Bedriftsøkonomisk tilpasning
  - Balanse mellom inntekter og utgifter
  - Finne insentiver som:
    - Tar hensyn til redusert biltrafikk og miljø
    - Tar hensyn til eksisterende passasjerer

Eksempel Buss Oslo 2009: Norheim m fl 2009

Beregning av optimale insentiver Oslo Buss

Oppsummering

Lærdom fra Sverige

- Tilbudskonkurransen stimulerer kreativitet
- VBP-insentivene ikke tilstrekkelige
  - Redusert tilbud eller ingen endring
- Potensial for omdisponering av tilbudet
  - Flere reisende med samme tilskudd
- Kraftige passasjerinsentiver for å nå optimalt tilbud
  - Økt risiko for operatørene
  - Økt fokus på rammebetingelser
  - Inntektene større enn kostnadene

Overført til Norge

- Behov for mer studier av insentivstruktur
- Utvikle samarbeidskontrakter
- Se kontraktsform i sammenheng med byvekstavtaler
- Balanse mellom ansvar og økonomisk risiko
- Utvikle nye modeller for tilbudskonkurransen

Takk for oppmerksomheten!

bno@urbanet.no

kwh@urbanet.no

www.urbanet.no